

ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทย ได้มีผู้เห็นความสำคัญมานานแล้ว
 ถึงหลักฐานปรากฏว่า ในสมุดระเบียบการสำหรับโรงเรียนอาจารย์เทพศิรินทร์
 ร.ศ. ๑๒๓ (พ. ศ. ๒๔๔๓) ได้กล่าวถึงห้องสมุดโรงเรียนว่ามีควบคู่ไปกับ
 ห้องเรียนดังนี้ " โรงเรียนอาจารย์บนถนนของศึกษานิเทศน์ มีห้องเรียน
 ๓ ห้อง ห้องเลขเซอร์ใหญ่ ๑ ห้อง ห้องสมุด ๑ ห้อง " แต่ห้องสมุดโรงเรียน
 ก็ยังไม่ได้รับความเอาใจใส่และสนับสนุนจากผู้บริหารงานศึกษาตลอดจนครูใหญ่
 อาจารย์ใหญ่มากนัก คงดำเนินมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้มีการพัฒนาการห้องสมุด
 ในประเทศไทย โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการสอนวิชาการจัดห้องสมุด ณ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ มูลนิธิฟูลไบรท์ (Fulbright
 Foundation) ได้ส่งศาสตราจารย์ทางบรรณารักษศาสตร์ชาวอเมริกันคน
 แรกมาทำการสอนคือ Dr. Frances Lander Spain หลักสูตรประกอบ
 ด้วย วิชาจัดห้องสมุดพื้นฐาน ๖ วิชา ผู้เรียนต้องใช้เวลาเรียน ๒ ปี
 โดยเรียนในตอนเย็นวันละประมาณ ๔ สัปดาห์ เมื่อสำเร็จแล้วจะได้รับ
 ประกาศนียบัตรวิชาจัดห้องสมุด จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาเมื่อ
 Dr. Spain เดินทางกลับแล้ว มูลนิธิฟูลไบรท์ได้ส่งศาสตราจารย์มา
 ทำการสอนอีกมีละ ๑ คน เป็นเวลา ๔ ปี มีผู้สำเร็จการศึกษาวิชา
 จัดห้องสมุดรวม ๒๖ คน ซึ่งมีความรู้ของโรงเรียนต่าง ๆ รวมหลายท่าน
 ต่างก็รับแรงดลใจปรับปรุงห้องสมุดที่ตนทำงานอยู่ให้ทันสมัย ฉะนั้นการสอน
 วิชาการจัดห้องสมุด ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔
 จึงนับว่าเป็นการพัฒนาการห้องสมุดโรงเรียนไปพร้อมกัน.

โรงเรียนอาจารย์เทพศิรินทร์ สมุดระเบียบการสำหรับ
โรงเรียนอาจารย์เทพศิรินทร์ (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรนิติ, ธ.ศ. ๑๒๓)
 หน้า ๓

๒
 สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงษ์ "วิวัฒนาการของห้องสมุดในประเทศไทย"
วารสารห้องสมุด ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม - เมษายน, ๒๕๐๗) หน้า ๑๕๐

ต่อมาบรรณารักษ์ห้องสมุดต่าง ๆ ใ้ร่วมกันจัดตั้ง " ชมรมบรรณารักษ์ " ขึ้น และต่อมาได้ขยายกิจการเป็น " สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย " เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยเป็นวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ให้แพร่หลาย ช่วยยกฐานะบรรณารักษ์ และช่วยกันปรับปรุงห้องสมุดโดยทั่วไป สมาคมดำเนินการ โดยได้รับการอุดหนุนในด้านการเงินจากมูลนิธิอริยเดียง สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้ช่วยเหลือห้องสมุดโรงเรียนเป็นอย่างมาก โดยการช่วยอบรม บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในระหว่างปีเรียนภาคต้น เพื่อใหม่ความรู้ในการจัดการห้องสมุดโรงเรียนให้ทันสมัยตามระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของคิวอี้ Dewey Decimal Classification ตลอดจนการดำเนินงานในห้องสมุด ปรากฏว่า ทางสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้ช่วยอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนทั่วประเทศ ระหว่างปีเรียนภาคต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๘ มาดังนี้ คือ

พ.ศ.	๒๔๙๙	จำนวน	๕๐	คน
พ.ศ.	๒๕๐๐	จำนวน	๑๔๖	คน
พ.ศ.	๒๕๐๑	จำนวน	๑๐๗	คน
พ.ศ.	๒๕๐๒	จำนวน	๒๖๐	คน
พ.ศ.	๒๕๐๓	จำนวน	๔๔๑	คน
พ.ศ.	๒๕๐๔	จำนวน	๔๗๖	คน
พ.ศ.	๒๕๐๕	จำนวน	๓๗๖	คน
พ.ศ.	๒๕๐๖	จำนวน	๔๔๙	คน
พ.ศ.	๒๕๐๗	จำนวน	๔๑๙	คน
พ.ศ.	๒๕๐๘	จำนวน	๔๐๒	คน
รวมจำนวนผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น			๓๑๒๖	คน

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เอกสารเกี่ยวกับการอบรมครู บรรณารักษ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๘

จากจำนวนผู้เข้ารับการอบรมแต่ละปีในระยะ ๑๐ ปีที่แล้วมา จะเห็นได้ว่า
ห้องสมุดโรงเรียนในปัจจุบันนี้ ได้มีบรรณารักษ์ที่ได้รับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์
ไปเป็นจำนวนมีน้อย - นับว่าเป็นการไหว้วานและ เป็นการก้าวหน้าของห้องสมุด
โรงเรียนแบบขั้นสมัย และให้ประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ครูและนักเรียนของ
โรงเรียน ผู้บริหารงานด้านศึกษาได้สังเกตเห็นประโยชน์ของห้องสมุดโรงเรียนชั้น
ฉะฉาน กรมวิสามัญศึกษา จึงจัดให้มีศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุดขึ้น เมื่อปี
พ.ศ. ๒๔๕๕ มีหน้าที่ส่งเสริมและช่วยจัดวางแบบแปลนและแผนผังครุภัณฑ์
ห้องสมุดโรงเรียน มีการจัดการอบรมและทำเอกสารเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน
และประสานความเข้าใจในตานั้นระหว่างผู้บริหารงานศึกษา ครูผู้สอน และ
ครูบรรณารักษ์ และช่วยส่งเสริมฐานะของบรรณารักษ์ ตลอดจนการไปเยี่ยมเยียน
และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ อยู่เสมอ

✓ ต่อมา รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริม
และประสานงานห้องสมุดของกระทรวงศึกษาธิการขึ้น เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๐๕
ประกอบด้วยคณะกรรมการทั้งสิ้น ๒๔ คน และได้เริ่มประชุมครั้งแรกเมื่อเดือน
มกราคม ๒๕๐๖ และจัดให้มีการประชุมเดือนละครั้ง ได้มีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
เป็นประธาน อาจารย์บุญจวน อินทรกำแหง เป็นกรรมการและเลขานุการ
ผลงานที่คณะกรรมการนี้ได้จัดทำมาแล้ว คือ ได้มีการเสนอให้

กรมวิสามัญศึกษา คำสั่งที่ วส. ๑๐๔/๕๕ เรื่องแต่งตั้ง
ศึกษานิเทศก์กรมวิสามัญศึกษา ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ ๕๐๐/๒๕๐๕ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการ
ส่งเสริมและประสานงานห้องสมุด ของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน
๒๕๐๕

จัดห้องสมุดโรงเรียนตัวอย่างขึ้นรวม ๑๔ แห่ง เป็นโรงเรียนในส่วนกลาง ๑๓ แห่ง ในส่วนภูมิภาค ๑ แห่ง และได้จัดตั้งคณะกรรมการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการคณะนี้ทำการสำรวจห้องสมุดโรงเรียนตัวอย่าง ๑๓ แห่ง ในส่วนกลางทั้งกลาง เพื่อเสนอให้ทำการปรับปรุงเป็นระดับ ๆ ไป

กิจการห้องสมุดโรงเรียนก้าวหน้าไปมากยิ่งขึ้น เมื่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดตั้งแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้น ในคณะอักษรศาสตร์ และเปิดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นอนุปริญญา เมื่อปีการศึกษา ๒๔๕๕ โดยผู้เข้าเรียนจะต้องมีวุฒิความรู้ได้รับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยจึงจะเข้าเรียนได้ หลักสูตรการเรียนมีกำหนด ๑ ปี ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้กำหนดคุณวุฒิของผู้เข้าเรียนใหม่ คือ นอกจากผู้มีวุฒิได้รับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยแล้ว ผู้ที่เรียนจบชั้นปีที่ ๒ หรือได้รับอนุปริญญาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็สมัครเข้าเรียนได้ ผู้ที่มีวุฒิเทียบเท่าอนุปริญญาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจากกองการ วิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นอนุปริญญา จะต้องสอบเทียบความรู้ชั้นปีที่ ๒ ของคณะอักษรศาสตร์เสียก่อน จึงจะสมัครเข้าเรียนได้

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ คณะอักษรศาสตร์ได้กำหนดวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาในหลักสูตรชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ เลือกเรียนได้ ผู้ที่เรียนแล้วเสร็จก็จะได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต และสามารถปฏิบัติงานในห้องสมุดได้

เท่าที่ปรากฏตามทำเนียบนิสิตเก่า แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่รุ่นที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๔๕๕ ถึงรุ่นที่ ๑๐ ปีการศึกษา ๒๕๐๗ จำนวน ๑๗๑ คน ปรากฏว่านิสิตของแผนกนี้ได้ไปประจำทำงานอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นจำนวนถึง ๕๔ คน เป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าของห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทยในระยะ ๑๐ ปีนี้เป็นอย่างมาก

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ แผนกห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ กองอุปกรณ์การศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการสำรวจสภาพของห้องสมุด โรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยมศึกษา และเตรียมอุดมศึกษาทั่วประเทศ โดยการส่งแบบสอบถามไปให้ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และขอให้ครูบรรณารักษ์ เป็นผู้กรอกตามคำตอบในแบบสอบถาม จากผลของการสำรวจ

ปรากฏว่าโรงเรียน ๒๕๐ แห่ง หรือร้อยละ ๘๑.๕ ของโรงเรียนรัฐบาล ประเภทมัธยมศึกษาและเตรียมอุดมศึกษา ทั้งในส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค มีห้องสมุดหรือจัดให้มีบริการงานห้องสมุดภายในโรงเรียน โดยจัดเป็นมุมหนึ่งในห้องเรียน หรือจัดรวมไว้กับห้องอื่น เช่น ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องพยาบาล...

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ สิงหาคม ๒๕๐๔ สำนักงานโครงการพัฒนาการศึกษา ได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาครูบรรณารักษ์ โรงเรียนประเภทระแะห์ ของศูนย์พัฒนาการศึกษา และเชิญครูบรรณารักษ์ โรงเรียนในส่วนกลางที่ประสงค์จะเข้าร่วมสัมมนาด้วย มีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๙๑๕ คน

กรมวิชาการ กองอุปกรณ์การศึกษา แผนกห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ รายงานการสำรวจสภาพห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยมศึกษา และเตรียมอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๓ (พระนคร:คุรุสภา, ๒๕๐๔) หน้า ๑

กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ ๑๓๖/๒๕๐๔ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการดำเนินการประชุมสัมมนาครูบรรณารักษ์โรงเรียนประเภทระแะห์ ของโครงการพัฒนาการศึกษา ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๐๔

และได้แบ่งกลุ่มอภิปรายปัญหาในกิจการห้องสมุดในเรื่อง การดำเนินงานห้องสมุด การจัดกิจกรรม และบริหารห้องสมุด การอ่านของนักเรียน การจัดนักเรียนช่วยงานห้องสมุด การจัดการเวลาว่างของห้องสมุด และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการห้องสมุด ได้สรุปข้อเสนอนี้ไว้เสนอบรรณารักษ์ เสนอครูใหญ่และอาจารย์ใหญ่ เสนอศึกษานิเทศก์ เสนอกรรมการฝึกหัดครู กรมวิสามัญศึกษากกรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา และเสนอกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณา ซึ่งแต่ละข้อมีเหตุผลและควรได้รับการสนับสนุนอย่างยิ่ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ กองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เห็นควรให้บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนได้ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนนั้น ๆ ในการประชุมครั้งกล่าวนี้ มีศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุดเข้าร่วมประชุม ๒ ท่าน คือ อาจารย์ศศิวงศ์ ปิงตระกูล และ อาจารย์นิตยา รุทนามาศย์ และได้คัดเลือกเฉพาะโรงเรียนที่ได้ทำการปรับปรุง หรือ เริ่มลงมือปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนแล้วรวม ๑๕ โรงเรียน และตกลงกันว่าจะให้มีการประชุมตลอดปีการศึกษา กำหนดเดือนละ ๑ ครั้ง ใช้สถานที่ห้องสมุดของผู้เข้าร่วมประชุมผลัดเปลี่ยนกันไป กำหนดวันประชุมในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนปรากฏว่าในรอบปีการศึกษา ๒๕๐๕ ได้มีการประชุม ๖ ครั้ง ที่ห้องสมุด

กรมวิสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์ รายงานการประชุม
บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ครั้งที่ ๑ / ๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม

โรงเรียนต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ ๑. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
 ๒. โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม ๓. โรงเรียนวัดราชาธิวาส
 ๔. โรงเรียนเทพศิรินทร์ ๕. โรงเรียนสตรีวิทยา ๖. โรงเรียนสายปัญญา
 การประชุมทั้ง ๖ ครั้งนี้ไต่ผลเป็นที่พอใจ เพราะบรรณารักษ์แต่ละโรงเรียน
 ไต่มาปรึกษาหารือแกไขอุปสรรคและการดำเนินงานของห้องสมุดของตน
 โดยมีศึกษานิเทศก์เป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักวิชา
 และเพื่อมอบบรรณารักษ์ด้วยกันก็ช่วยแกไขปัญหา และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 ทำให้บรรณารักษ์มีความอบอุ่นในการปฏิบัติงานห้องสมุดโรงเรียนให้ดูสว่างไปทั่ว
 และเป็นผลสะท้อนที่ทำให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่ยังมีใ้ปรับปรุงห้องสมุดของตน มี
 ความไหวตัวและเร่งปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนกันขึ้น นับว่าเป็นการช่วยกระตุ้นให้
 ห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในความสนใจของครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่โรงเรียนต่าง ๆ
 เพิ่มขึ้น ในปีการศึกษาต่อมาการประชุมดังกล่าวนี้ไม่ได้จัดทำต่อ เพราะ
 ศึกษานิเทศก์มีงานคานอื่น เริ่มมากขึ้น ไม่สามารถจะดำเนินการตามนี้ได้

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ดร. มอริส เอ. เกลแลนด์ (Dr. Morris
 A. Gelfand) ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งองค์การศึกษา
 วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ขอใ้มาช่วยปรับปรุง
 การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วยจัดงานของ
 ห้องสมุดแห่งชาติ และใ้คำแนะนำแก่รัฐบาลในการวางแผนเพื่อพัฒนาห้องสมุด
 และการฝึกอบรมบรรณารักษ์ ไ้มาทำการสำรวจคุณภาพห้องสมุดโรงเรียน
 หลายแห่ง ร่วมกับศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนรัฐบาล
 ปรากฏผลการสำรวจตามตารางดังนี้

ห้องสมุดโรงเรียนและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๐๕ ๑๐

โรงเรียน ประเภท ต่างๆ	จำนวน โรงเรียน	โรงเรียน ที่มี ห้องสมุด	โรงเรียน ที่ไม่มี ห้องสมุด	บรรณารักษ์ ทำงาน		บรรณารักษ์ ทำงาน	
				ห้องสมุด เกี่ยวข้อง	ห้องสมุด บางเวลา	มีวุฒิ บรรณารักษ์	อบรม มาบ้าง
โรงเรียน มัธยม ศึกษา							
โรงเรียน รัฐบาล	๔๐๖	๖๒	๓๔๔	๖	๖	๑	๔๕

๑๑ Morris A. Gelfand; The National Library, and Library Development and Training in Thailand. Draft Report, Unesco Programme of Participation in the activities of member states (Bangkok: 1962), p. 35

ตามรายงานการสำรวจห้องสมุดโรงเรียนของ Dr. Gelfand
ปรากฏว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทโรงเรียนรัฐบาล จำนวน ๔๐๖ โรงเรียน
เป็นโรงเรียนที่มีห้องสมุด ๒๒ โรงเรียน และโรงเรียนที่ไม่มีห้องสมุด
๓๘๔ โรงเรียน และปัญหาสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนอยู่ที่บรรณารักษ์ เพราะ
ปรากฏว่าบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิทางบรรณารักษะนั้นมีเพียง ๗ คน ทั้ง ๒ ประเภท
(ตามที่ปรากฏในตารางหน้า ๕) และอีก ๕๕ คน เป็นผู้ได้รับการอบรมในทาง
วิชาบรรณารักษศาสตร์มาบ้าง

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้มีการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนมากขึ้น ตามรายงาน
การศึกษาปีการศึกษา ๒๕๐๖ ของกระทรวงศึกษาธิการ แสดงว่าในด้านเกี่ยวกับการ
การสอน " จะสนับสนุนสมาคมครูและผู้นักครองและหาทางให้สมาคมและองค์การ
ต่าง ๆ ได้ช่วยเหลือการศึกษาโดยการจัดตั้งห้องสมุด " ^{๑๑}

พ.ศ. ๒๕๐๗ องค์การยูนิเซฟและกรมวิสามัญศึกษา ได้ทำการตกลงร่วมกัน
ในการที่จะปรับปรุงโรงเรียนประจำอำเภอ ต่อมาโครงการนี้เรียกว่าโครงการ
ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมในชนบท โครงการระยะแรกกำหนดไว้ ๕ ปี โดยตกลงกันว่า
องค์การยูนิเซฟและกรมวิสามัญศึกษาจะจัดหาวัสดุการสอนคานวิทยาศาสตร์
ห้องสมุด ฯลฯ ให้แก่โรงเรียนประจำอำเภอที่ได้รับการคัดเลือกเข้าอยู่ในโครงการ
สำหรับห้องสมุดได้ช่วยเหลือโดยจัดซื้อหนังสือไทย และภาษาต่างประเทศให้แก่
โรงเรียน ๆ ละ ๑๒,๐๐๐ บาท ^{๑๒} ตามโครงการนี้มีโรงเรียนประจำอำเภอได้รับ
การปรับปรุงปีละ ๑๘ โรงเรียน

^{๑๑} กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการศึกษาปีการศึกษา ๒๕๐๖
(พระนคร : ๒๕๐๘) หน้า ๑๕

^{๑๒} กรมวิสามัญศึกษา ข้อตกลงระหว่างกรมวิสามัญศึกษาและ
องค์การยูนิเซฟ ๒๕๐๗

นอกจากนี้ยังจัดให้มี การอบรมครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในโครงการ
 ปรับปรุงโรงเรียนในชนบทรุ่นแรก ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อ
 วันที่ ๑๕ - ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๐๖ มีอธิบดีกรมวิสามัญศึกษาเป็นประธานกรรมการ
 และอาจารย์นิเทศา จุฑามาศย์ เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีวัตถุประสงค์
 ประสงค์เพื่อให้ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ มีพื้นฐานความรู้ในการจัดห้องสมุด
 โรงเรียน และวิธีการที่จะดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
 จำนวนผู้เข้าอบรม เป็นครูจากโรงเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือจากยูนิเซฟ
 โดยตรง ๑๒ คน และจากโรงเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือจากกรมวิสามัญศึกษา
 ๑๔ คน รวม ๒๖ คน

ในปัจจุบันนี้ผู้บริหารการศึกษา ได้เห็นความสำคัญของห้องสมุดมากยิ่งขึ้น
 จึงได้จัดวิชาบรรณารักษศาสตร์ไว้ในหลักสูตรของนักเรียนฝึกหัดครู เพื่อให้นักเรียน
 ฝึกหัดครูมีความรู้ไปบริหารงานด้านห้องสมุดโรงเรียนให้โดยลดี และฝึกหัดนักเรียน
 ให้มีนิสัยรักการอ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้กว้างขวางออกไป
 กว่าการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ คณะอักษรศาสตร์ก็ได้เปิดทำการสอนวิชา
 บรรณารักษศาสตร์ชั้นปริญญาโทขึ้น เพื่อส่งเสริมความรู้ในด้านวิชาบรรณารักษศาสตร์
 ในประเทศไทยให้มีระดับสูงขึ้น และเป็นโอกาสให้บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
 ได้เพิ่มพูนความรู้ของตน และนำมาปฏิบัติในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
 ให้ก้าวหน้า และได้ผลดียิ่งขึ้น เพราะบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต้องเป็นผู้
 มีความสามารถหลายทาง ดังที่ Martin Rossoff กล่าวไว้ว่า

กรมวิสามัญศึกษา คำสั่งที่ วส. ๓๐๓/๒๕๐๖ เรื่องแต่งตั้ง
 กรรมการดำเนินการอบรมครูบรรณารักษ์ตามโครงการ
 ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๐๖

" บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเป็นทั้งครู นักบริหาร ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ในการอ่านหนังสือ และผู้อำนวยการพิเศษในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ " ๑๘

สำหรับในประเทศภาคพื้นเอเชียด้วยกัน ประเทศญี่ปุ่นนับว่าเป็นประเทศ ที่มีห้องสมุดโรงเรียนก้าวหน้าไปอย่างมาก จากบทความเรื่องห้องสมุดโรงเรียน ในประเทศญี่ปุ่น ของ อาจารย์บุญจวน อินทรกำแหง โกลดัวถึงสิ่งที่ทำให้ ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น ไครุคหน้าไปอย่างรวดเร็วด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ

๑. สมาชิกครูผู้ปกครองของเขาเข้มแข็งและยื่นมือเข้าช่วยโรงเรียน ทั้งทางกำลังทรัพย์และกำลังกาย ช่วยซื้อหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องใช้ ห้องสมุดใดมีผู้ทำงานไม่พอ ผู้ปกครองซึ่งมีเวลาดว่าง ก็อาสาเข้ามาช่วย เช่น ช่วยพิมพ์หนังสือบาง ลงทะเบียน หนังสือบาง คัดป้ายหนังสือบาง เป็นต้น
๒. พ.ร.บ. เรื่องห้องสมุดโรงเรียนมีดังนี้ คือ
 ๑. โรงเรียนทุกแห่งต้องจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียนตามระเบียบ ขอบบังคับ

๑๘
Martin Rossoff. The Library in High School Teaching (New York : H.W. Wilson Company, 1961) p. 9

- ๒. รัฐบาลและเจ้าของโรงเรียนจะพยายามทุกวิถีทางให้ห้องสมุดโรงเรียนนั้นเป็นห้องสมุดที่สมบูรณ์
- ๓. ถ้าโรงเรียนใดมีหนังสือและเครื่องใช้ในห้องสมุดไม่ถึงขั้นมาตรฐานรัฐบาลจะเป็นผู้ช่วยออกค่าใช้จ่ายครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายที่จำเป็น
- ๔. ห้องสมุดโรงเรียนจะต้องมีครูบรรณารักษ์ ซึ่งได้รับการฝึกหัดอบรมแล้วอยู่ประจำหน้าที่
- ๕. กระทรวงศึกษาธิการของประเทศญี่ปุ่น จะได้จัดตั้งคณะกรรมการดูแลห้องสมุดโรงเรียนขึ้น และมีการประสานงานกันดีระหว่างครูทุกคนกับบรรณารักษ์ มีความเข้าใจอันดีระหว่างครูใหญ่และบรรณารักษ์ และหนังสือในห้องสมุดโรงเรียนของประเทศญี่ปุ่น เกาสึบเปอร เซนค เป็นภาษาญี่ปุ่น เกียงสึบเปอร เซนค ที่เป็นหนังสือต่างประเทศ ๑๕

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีพระราชบัญญัติเรื่องห้องสมุดโรงเรียน

Miss Margaret Griffin อาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
 แห่งมหาวิทยาลัยอินเดียนา โคโลราโด สปริงส์ รัฐโคโลราโด ได้แสดงปาฐกถาที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
 เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๕ ได้กล่าวถึงคนไทยในเรื่องการอ่านหนังสือ
 ว่า มีผู้กล่าวให้โดยย่นย่อ ๆ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา และในประเทศไทย

๑๕
 วิจารณ์ อินทรกำแหง "ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทย"
 วารสารห้องสมุด ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - กุมภาพันธ์ - มีนาคม,
 ๒๕๐๑) หน้า ๓๑ - ๓๒

คือ " คนไทยไม่อ่านหนังสือ " ที่เป็นคั้งนี้ก็ได้แต่เห็นอุปสรรค ๒ ประการคือ
" ๑. การขาดหนังสือภาษาไทยที่คนไทยเขียน เพื่อจะให้มันเกิดความสนใจต่าง ๆ
แก่เด็กและแก่หนุ่มสาว ๒. การมีหนังสืออ่านไม่เพียงพอ " ๑๖ และ

Dr. Frances Lander Spain ก็ได้เขียนบทความเรื่อง " ข้อสังเกต
บางประการเกี่ยวกับห้องสมุดในประเทศไทย " ๑๗ (Some Notes on
Libraries in Thailand) ไว้พอสรุปได้ว่า สิ่งในห้องสมุดเมืองไทยยังขาดอยู่
๕ ประการ คือ บริการห้องสมุดที่ดูแบบแผน เงินงบประมาณ หนังสือและอุปกรณ์
ต่าง ๆ การจัดดำเนินการ และบรรณารักษ์ผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรม
วิชาบรรณารักษศาสตร์มาโดยตรง

ในปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ทั้งสองท่านได้กล่าวมาแล้วก็ได้ลดน้อยลงไป
โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนและเอาใจใส่
จากผู้บริหารการศึกษา ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ได้มีการปรับปรุงในเรื่องอาคาร
สถานที่ของห้องสมุด เงินงบประมาณ ตลอดจนปรับปรุงฐานะบรรณารักษ์ ของ
ห้องสมุดโรงเรียนตามเอกสารการศึกษาของกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชั้นและอันดับเงินเดือน ของ

๑๖ Margaret Griffin " การเริ่มแก้ปัญหาห้องสมุดโรงเรียน
ในประเทศไทย " บันทึกโดย อุทัยวรรณ คัดตสินธุ์ วารสารห้องสมุดปีที่ ๑
ฉบับที่ ๑ (เมษายน - พฤษภาคม - มิถุนายน , ๒๕๐๐) หน้า ๑๒

๑๗ Frances Lander Spain. " Some Notes on
Libraries in Thailand, " Library Quarterly, Vol. 22, No.3,
July, 1952.

ตำแหน่งข้าราชการครู ตามความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๙๗) ^{๑๕} มีการยกฐานะครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ไว้โดยชัดแจ้งในการ เลื่อนขั้นและอันดับเงินเดือน

กรมวิเทศสหการ ได้จัดทำโครงการพัฒนาของสมุดโรงเรียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔ ^{๑๕} ตามโครงการนี้ ได้วางหลักการในการดำเนินการปรับปรุงของสมุดโรงเรียนไว้ทุก ๆ ปี ในระยะ ๕ ปี ข้างหน้านับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นไป ได้วางมาตรฐานของสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเรื่องวัตถุประสงค์และหน้าที่ของของสมุดโรงเรียน การดำเนินงานของบรรณารักษ์ การให้บริการแก่สมาชิกของสมุด สถานที่ ครุภัณฑ์ หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ งบประมาณ ตลอดจนบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่

ตามโครงการนี้ ได้วางมาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อันได้แก่ จำนวนของสมุดโรงเรียนที่จะปรับปรุง บุคลากร การนิเทศและการอบรม วัสดุครุภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยมีตารางและเอกสารประกอบตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔ ปัจจุบันโครงการนี้กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษา

^{๑๕} กรมวิสามัญศึกษา หลักเกณฑ์การกำหนดขั้นและอันดับเงินเดือน ของตำแหน่งข้าราชการครู ตามความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๙๗ (เอกสารการศึกษา ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๐๔)

^{๑๕} กรมวิเทศสหการ โครงการพัฒนาการของสมุดโรงเรียนระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔ (พระนคร: ๒๕๐๘)

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้เปิดการอบรมครูบรรณาธิการของโรงเรียน
 ในโครงการยูนิเซฟรุ่นที่สอง ตามคำสั่งกรมวิสามัญศึกษาที่ ๕๓๕ / ๒๕๐๗^{๒๐}
 ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๕ มกราคม ๒๕๐๘
 โดยมีอธิบดีกรมวิสามัญศึกษาเป็นประธานกรรมการ อาจารย์นิเทศา จุฑามาตย์
 เป็นกรรมการและเลขานุการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการ
 ของโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจพอที่จะจัดห้องสมุดโรงเรียน และรู้วิธี
 ดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ จำนวนผู้เข้าอบรมประจำปี
 ๒๕๐๘ มีจำนวน ๑๘ คน

ฉะนั้นปัจจุบันนี้ จึงได้เป็นที่ยอมรับกันว่า ห้องสมุดโรงเรียนเป็นสิ่ง
 จำเป็นและมีประโยชน์อย่างยิ่งที่จะช่วยในการศึกษาของนักเรียนได้รับผลดียิ่งขึ้น
 ห้องสมุดจำเป็นที่จะต้องมืหนังสือและวัสดุให้เพียงพอแก่การค้นคว้าของครู และ
 นักเรียน จึงจะทำให้การสอนของครูได้รับผลดี และความรูของนักเรียน
 กว้างขวางขึ้น ห้องสมุดจะเป็นสถานที่ที่ครูจะใช้เป็นที่ฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักฝึก
 วิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน และ
 มีรสนิยมที่ดีในการเลือกหนังสืออ่าน และรู้จักใช้ห้องสมุดให้ถูกต้อง เพื่อประโยชน์
 ทางการศึกษา และความรื่นรมย์ใจในทางสร้างสรรค์ทัศนคติที่ดีต่อสังคม
 กวียเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นเหตุจูงใจใหญ่ทำให้การวิจัยมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัย
 ปัญหา " การใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษา "

^{๒๐} กรมวิสามัญศึกษา คำสั่งที่ ๕๓๕ / ๒๕๐๗ เรื่องแต่งตั้งกรรมการ
 อำนวยการและดำเนินการอบรมครูบรรณาธิการของโรงเรียนในโครงการยูนิเซฟ
 ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๐๗

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้ทำการวิจัยมีความมุ่งหมายจะวิจัยเรื่อง การใช้หนังสือและวัสดุ ในห้องสมุดประกอบการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูล ในหัวข้อต่อไปนี้

๑. เพื่อต้องการทราบว่า มีการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุด ประกอบการสอน ในโรงเรียนรัฐบาลระดับชั้นมัธยมศึกษา ทั่วประเทศร้อยละเท่าใด และที่ยังไม่มีการสอนเลยร้อยละเท่าใด
๒. ประโยชน์ที่ได้จากการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอน
๓. ใ้ทราบปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การสอนไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร
๔. เพื่อทราบทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้ห้องสมุด
๕. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษ และห้องสมุดโรงเรียน ใ้ทราบข้อเท็จจริงในคามต่าง ๆ เกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนเพื่อนำไป ปรับปรุง และหาทางแก้ไขปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุด ประกอบการสอนในโรงเรียนรัฐบาล ระดับชั้นมัธยมศึกษาของ ประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน ก็เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ของนักเรียน ตามหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน และเป็นศูนย์กลางส่งเสริม การศึกษาของโรงเรียนในด้านการพัฒนาการเรียนของนักเรียน และการสอนของครู

ได้มีการกล่าวถึงห้องสมุดกับการสอนไว้ว่า " การใช้ห้องสมุด
ให้ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการสอนโดยตรง " ^{๒๑}

ปัญหาที่ทองวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ก็เพื่อทราบว่าโรงเรียนรัฐบาลในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ในประเทศไทยมีการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอนเพียงไร
และใคร่อย่างไร และห้องสมุดโรงเรียนมีสถานที่ หนังสือ วัสดุครุภัณฑ์อย่างไร
และในค่านิยมคณาจารย์ มีบรรณารักษ์ ที่มีคุณสมบัติทางบรรณารักษ์ประจำหรือไม่
มีการให้บริการแก่ครูและนักเรียนเพียงใด อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ใดให้
การสนับสนุนห้องสมุดโรงเรียนเพียงใด และการสอนโดยการใช้ห้องสมุดของครู
ในโรงเรียนดังกล่าวได้รับผลสำเร็จหรือไม่ มีอุปสรรคอย่างไร เพราะการใช้
หนังสือและวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอนจะเป็นผลดีก็ต่อเมื่อมีหนังสือและวัสดุ
ในห้องสมุดไว้บริการแก่ครูและนักเรียนอย่างเพียงพอ ตลอดจนมีสถานที่ที่จะให้
บริการได้เป็นสัดส่วนและกว้างพอกับจำนวนนักเรียนที่จะเข้าไปค้นคว้าได้
ครั้งละ ๑ ชั้นเรียน คือ ประมาณ ๓๕ คน และสิ่งสำคัญอย่างยิ่งก็คือ ครู
และบรรณารักษ์ต้องมีความร่วมมือกันอย่างแท้จริง กล่าวคือ

^{๒๑}

Thomas Landau ed, " The Teacher and the Library, "

Encyclopaedia of Librarianship (1961) P. 327

" บรรณารักษะต้องทำหน้าที่เหมือนกับครูผู้ให้ความร่วมมือ กล่าวคือ
เขาจะต้องรู้จักการสอน ไม่ใช่เป็นแค่เพียงผู้คอยสังเกตการณ์อยู่ห่าง ๆ แต่
จะต้องเป็นผู้ที่เข้าร่วมมืออย่างกระฉับกระเฉงว่องไว " ๒๒

ขอบเขตของการวิจัย

ต้องการหารายละเอียดสำหรับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือและวัสดุ
ในห้องสมุดประกอบการสอน สำหรับโรงเรียนรัฐบาลในระดับชั้นมัธยมศึกษา
(มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๕) ในประเทศไทยซึ่งมีอยู่ ๔๕๐ โรงเรียน การที่เลือก
เช่นนี้เพื่อสำรวจการสอนดังกล่าว และสำรวจสภาพของห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาล
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ในเรื่องสถานที่ ครุภัณฑ์ บุคลากร
จำนวนหนังสือและวัสดุ การให้บริการ ว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นทางที่จะโคจรมา
ถึงอุปสรรคที่ทำให้การสอนโดยใช้ห้องสมุดไม่ก้าวหน้า และโคจรมาที่ทัศนคติของครู
และนักเรียนที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียน และการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุด
ประกอบการสอนของครู ทั้งนี้เพื่อทราบผลของการจัดห้องสมุดโรงเรียนว่า
เป็นแหล่งที่จะช่วยแก้ปัญหาการลงทุนการศึกษาให้เกิดผลกำไรโดยไม่สูญเปล่า
หรือไม่ ตามที่อาจารย์บุญจวน อินทรกำแหง ได้กล่าวไว้ในบทความ เรื่อง

B. Lamar Johnson and Eloise Lindstrom ed. The Librarian and the Teacher in General Education; A Report of Library Instructional Activities at Stephens College (Chicago: American Association, (1948) P. 12

" การจัดห้องสมุดเพื่อผลกำไร " ตอนหนึ่งว่า การจัดห้องสมุดโรงเรียนเพื่อ
การชกทุนนั้นมีลักษณะ ดังนี้

๑. จัดเพื่อไว้ตรวจเช็ค แต่ไม่ยอมให้นักเรียนหยิบยืมหนังสือไปอ่าน
๒. เลือกรัหนังสือเข้าห้องสมุดตามความต้องการและรสนิยมของครูใหญ่
อาจารย์ใหญ่และคณะครู โดยไม่คำนึงถึงหลักสูตร ประมวลการสอน
ความต้องการและความสนใจของนักเรียน
๓. ไม่มีครูทำหน้าที่บรรณารักษ์
๔. มีครูบรรณารักษ์ที่ทำการสอนมากชั่วโมง (ตั้งแต่ ๑๐ ชั่วโมงขึ้นไป) ^{๒๓}

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ทั้ง ๔๕๐ โรงเรียนทั่วประเทศ ตามเอกสารรายชื่อโรงเรียนส่วนกลาง และ
ส่วนภูมิภาคของกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ^{๒๔} และเพื่อทราบ
ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียน ในการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุด
ประกอบการสอน จึงส่งแบบสอบถามอีกชุดหนึ่งไปยังนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ

^{๒๓} รัดจวน อินทรกำแหง " การจัดห้องสมุดเพื่อผลกำไร " วารสาร
ห้องสมุด ปีที่ ๘ ฉบับพิเศษรับฤดูหนาว (๒๕๐๗) หน้า ๓๔๘ - ๓๕๑

^{๒๔} กรมวิสามัญศึกษา รายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางและ
ส่วนภูมิภาค ของกรมวิสามัญศึกษา (๒๕๐๕)

ในภาคการศึกษาทั้ง ๑๒ ภาค รวม ๑๒๐ โรงเรียน โดยวิธีมีผู้คุมตัวอย่าง
แบบแบ่งเป็นกลุ่ม (Cluster)

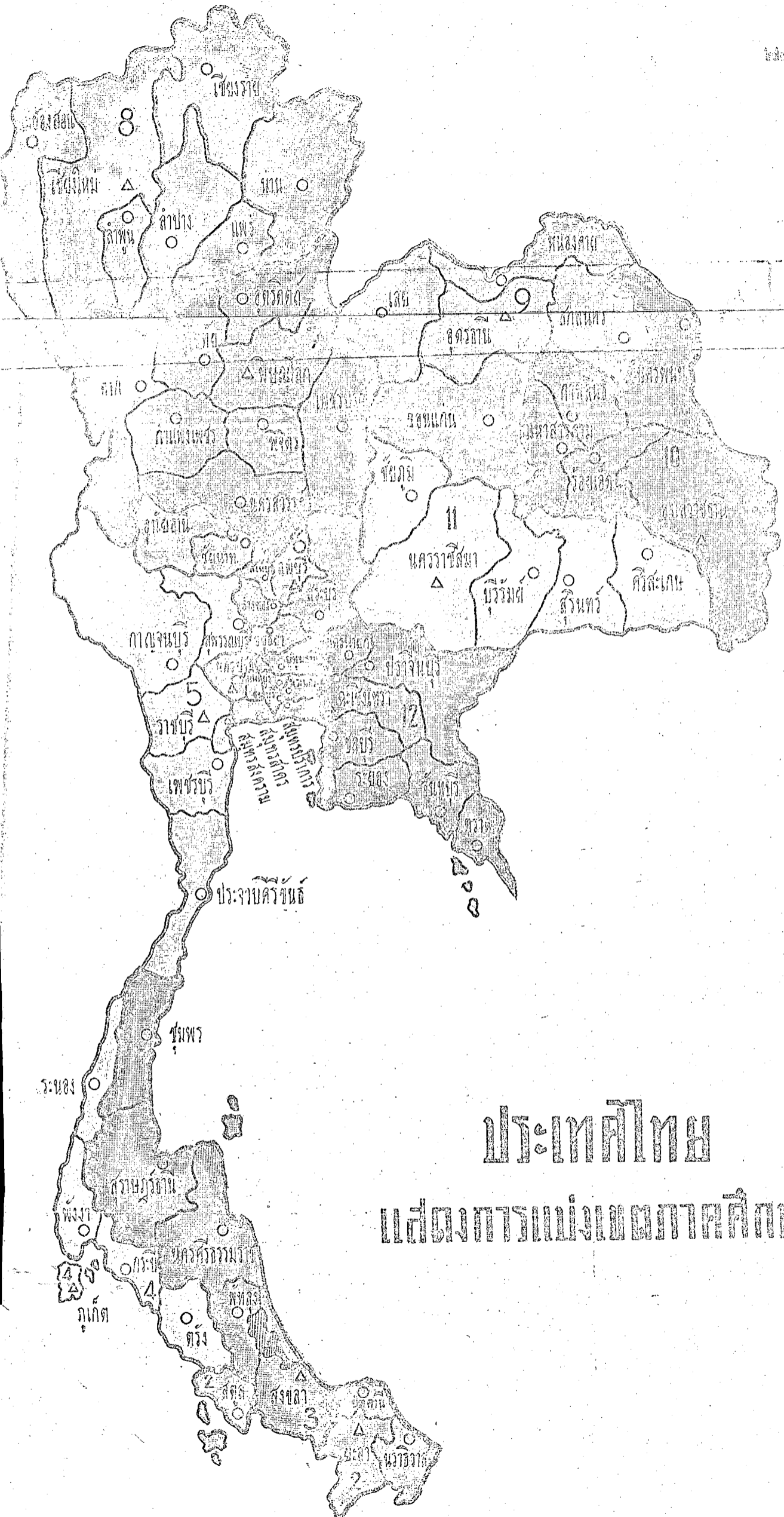
(มีภาพการแบ่งภาคการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการประกอบหน้า ๒๒)

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้ไม่เกี่ยวกับการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอน
ของโรงเรียนของกรมอื่น ๆ อันใดแก่ กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา หรือ
กรมการฝึกหัดครู ของกระทรวงศึกษาธิการ คงมีวงจำกัดเพียงในโรงเรียน
รัฐบาลระดับชั้นมัธยมศึกษา ของกรมวิสามัญศึกษาในสวนกลางและสวนภูมิภาค
จำนวน ๔๔๐ โรงเรียน ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เท่านั้น

คำจำกัดความ

- ๑. หนังสือ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่รวบรวมเย็บติดกันเป็นเล่มหนังสือ
ตามรูปร่างที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบันนี้
จะเป็นขนาดใหญ่หรือเล็ก มีความหนาบางน้อย
เพียงใดก็ได้ ในที่นี้รวมถึงหนังสือที่เขียน
ด้วยมือ เช่น สมุดข่อย ใบลาน ควย
- ๒. วัสดุ หมายถึง สิ่งของนั้นเป็นสิ่งของซึ่งตามปกติยอม
สิ้นเปลืองหรือสลายตัวในระยะเวลานั้นสั้น
หรือเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น เพราะ
การใช้หรือบริโภค ๒๕ ในที่นี้
หมายถึงอุปกรณ์ห้องสมุด

ประเทศไทย

แสดงการแบ่งเขตภาคต่างๆ

คือหนังสือหรือสิ่งอื่น ๆ ที่ห้องสมุดต้องการจัดหา
มาไว้เป็นสมบัติ ^{๒๒} เช่น เครื่องใช้ในการซ่อม
หนังสือ อุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการ กสองใส่
บัตรหนังสือ ที่กันหนังสือ กสองใส่จุสตสาร เป็นต้น

๓. ห้องสมุด หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นที่รวบรวมและให้บริการ เกี่ยวกับ
หนังสือ จะมีรูปร่างเป็นเรือน เป็นคอก หรือ
เป็นเพียงห้อง ๆ เดียว บางครั้งแม้จะมีตู้หนังสือ
เพียงตู้เดียว ^{๒๓}

๔. การสอน หมายถึง การสอนโดยให้หนังสือและวัสดุในห้องสมุด
ประกอบการสอน คือการให้นักเรียนได้มีโอกาส
ค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองจากการอ่านหนังสือ

^{๒๒} กรมสามัญศึกษา คณะอนุกรรมการบัณฑิตศึกษาบรรณารักษศาสตร์
คัพบัณฑิตศึกษาบรรณารักษศาสตร์ (พระนคร: แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๕) หน้า ๕๗

^{๒๓} แมงมาส ซวลิต และ สิรินทร์ ชวงโชติ วิชาบรรณารักษศาสตร์
คามหลักสูตรวิชาชุดครุประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาและคู่มือปฏิบัติงานในห้องสมุด
ทุกประเภท (พระนคร: ศรีธัญ ๒๕๐๖) หน้า ๓

ในห้องสมุด โดยมีครูเป็นผู้แนะนำทาง
 ร่วมกับบรรณารักษ์ซึ่งจะเป็นผู้ให้ความสะดวก
 แก่นักเรียนที่มาในห้องสมุด

๕. ชั้นมัธยมศึกษา หมายถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๕ ของโรงเรียนรัฐบาล
 ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กรมวิสามัญศึกษา
 ซึ่งมีอยู่ในเขตนี้รวม ๔๔๐ โรงเรียน
๖. ทัศนคติ หมายถึง การดำเนินความเห็น

การวิจัยที่เกี่ยวกับการวิจัยนี้

การวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับ การวิจัยปัญหาเรื่อง " การไขหนังสือ และวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษา " ที่พอจะนำมา กล่าว เพื่อเป็นแนวทางประกอบในการวิจัยปัญหานี้ได้แก่ การวิจัยเกี่ยวกับ ห้องสมุดโรงเรียนของหลายท่านที่สนใจทำกรวิจัยไว้ คือ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ นางสาวไซศรี ชิตินทร ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การส่งเสริมเด็กให้นิสัยรักอ่าน " ได้วิจัยถึงความสำคัญของการอ่าน และเด็กกับการอ่านหนังสือ และการอ่านมีความสำคัญต่อการศึกษาระดับใหม่อย่างไร จิตวิทยาของการอ่านและวิธีส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน ได้สรุปและเสนอแนะไว้ ดังนี้

เด็กของเราไม่ชอบอ่านหนังสือ และไม่รู้จักการเลือกหนังสืออ่าน เด็กส่วนมากยังไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามลำพังตนเอง ได้มีข้อเสนอแนะคุณลักษณะสำคัญบางประการของครูที่จะอบรมให้เด็กรักอ่านไว้ คือ

๑. มีความเข้าใจเด็กกวดาว คือ เพศใด วัยใด ชอบอ่านหนังสือประเภทใด เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้ครูรู้จักเลือกหนังสือได้ถูกต้องตามรสนิยมของเด็ก

๒. ความซึ้งอย่างแท้จริงในหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เพราะครูได้อ่านหนังสือสำหรับเด็กมาก ๆ อ่านจนเห็นลักษณะที่ดี รู้จักเลือกหนังสือที่ถูกรสนิยมของเด็ก

๓. ความกตัญญูอย่างตรงไปตรงมาไม่รีรอ ซึ่งหมายถึงการคิด การพูด หรือเล่าเรื่องใดอย่างง่าย ๆ เด็กซังกก็เข้าใจ

ครูและผู้อุปการควรรจะเปิดโอกาสให้เด็กได้อ่านหนังสือตามที่มีประสบการณ์ และรักการอ่านเอง ถ้าเด็กอ่านหนังสือที่ไม่เหมาะสม เช่น หนังสือจำพวกที่ไร้อรรถาธิบายหรือข้อคิดที่ธรรมอันดี ครูหรือผู้อุปการไม่ควรกล่าวโทษหนังสือนั้น เพราะจะยิ่งเป็นการโฆษณาและยู่ให้เด็กอยากอ่านหนังสือยิ่งขึ้น ทางที่ถูกต้องควรจะนำหนังสือที่ ๆ มาให้เด็ก

อุปกรณที่จะช่วยแก้ปัญหาของเด็กวัยรุนอย่างหนึ่งคือ หนังสือ เพราะเด็กวัยรุนมีปัญหามากมายที่ไม่ทราบว่าจะปรึกษาหารือใครใคร่ หนังสือจะเป็นเพื่อนที่ดีของเด็ก ช่วยให้เกิดความรู้เรื่องชีวิต ความเป็นอยู่ และปัญหาของใจต่าง ๆ ครูและผู้อุปการควรรแนะนำเด็กโดยอาศัยหลักง่าย ๆ ดังนี้

๑. แนะนำให้รู้จักจับสาระสำคัญ และเข้าถึงแก่นแท้ของเรื่อง

๒. แนะนำให้อ่านอย่างไรวิจารณ์ญาณ คือ อ่านไปคิดไป นึกถึงเหตุผล ความเป็นจริง

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ นางสาวนงลักษณ์ ประเสริฐธรรม ใ้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง " การสำรวจการใช้เวลาว่างของนักเรียนชั้นมัธยม ๔,๕ และ ๖ "

๒๕ นงลักษณ์ ประเสริฐธรรม การสำรวจการใช้เวลาว่างของนักเรียนชั้นมัธยม ๔,๕,๖ วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๒

ไร่วิธีส่งแม่พิมพ์ลงตามและจากการพิมพ์ โดยเลือกประชากรจากโรงเรียน
๗ โรงเรียน ในจังหวัดพระนคร จำนวนนักเรียนชายชั้น ม. ๕ ๑๐๐ คน
ม. ๕ ๑๒๕ คน ม. ๖ ๑๕๐ คน และจำนวนนักเรียนหญิง ม. ๕ ๑๐๐ คน
ม. ๕ ๑๒๕ คน ม. ๖ ๑๕๐ คน ผลปรากฏว่านักเรียนชั้น ม. ๕, ๕, ๖ หญิง
อ่านหนังสือในเวลาว่างมากกว่านักเรียนชาย ม. ๕, ๕, ๖

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ นางธาวาสนา วีรฉัตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"หนังสือประเภทที่เด็กวัยอนุบาลสนใจอ่าน" ^{๓๐} ผู้ทำการวิจัยได้ทำการสำรวจ
ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านหนังสือแต่ละประเภทของเด็กวัยอนุบาล จาก
โรงเรียนที่เลือกเป็นตัวอย่าง ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนชาย ๑ โรงเรียน
โรงเรียนหญิง ๑ โรงเรียน โรงเรียนสหศึกษา ๑ โรงเรียน และทำ
เฉพาะนักเรียนวัยอนุบาลที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยม ๕, ๕, และ ๖ เท่านั้น ผลของ
การวิจัยปรากฏว่า

๑. เด็กวัยอนุบาลไทยทั้งหญิงและชายในปัจจุบันนิยมการอ่านหนังสือมาก และ
ให้เหตุผลการเขาของสมมุติของทนาย เพราะสนใจการอ่านหนังสือ นั้นมีจำนวน
มากที่สุด

๒. หนังสือที่ได้รับความนิยมอ่านอยู่ในระดับสูงมีอยู่ ๓ ประเภท คือ
ก. นวนิยายและวรรณคดี ข. ความรู้ทางวิชาการ ค. สารคดี

^{๓๐} าวาสนา วีรฉัตร หนังสือที่เด็กวัยอนุบาลสนใจอ่าน วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๓

นักเรียนชายนิยมอ่านหนังสือสารคดีทั่ว ๆ ไปเป็นอันดับหนึ่ง และนิยมอ่านหนังสือสารคดีท่องเที่ยวและชีวประวัติ นักเรียนหญิงนิยมอ่านสารคดีชีวประวัติเป็นอันดับหนึ่ง สารคดีท่องเที่ยวและทั่ว ๆ ไปเป็นอันดับรองลงมา ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้ ในการส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุนมีนิสัยรักการอ่านก็คือ โรงเรียนควรจัดบริการดังต่อไปนี้ คือ

๑. ห้องสมุดโรงเรียนควรได้รับการปรับปรุงวิธีการ บริการต่าง ๆ เพื่อชักจูงให้นักเรียนนิยมเข้าอ่านหนังสือ เป็นคนว่า

ก. จัดโปรแกรมเกี่ยวกับการแนะนำการอ่านหนังสือ

ข. จัดบริการการเล่าเรื่องหนังสือ (Book Talk) คือ บริการเกี่ยวกับการเล่าเรื่องที่อ่านจากหนังสือ

ค. จัดบริการบรรณนิทัศน์ (Book Review) คือการจัดให้นักเรียนต่างไปอ่านหนังสือมาแล้วนำเรื่องที่อ่านมาเล่าและวิจารณ์ให้เพื่อน ๆ ฟัง เรื่องราวเป็นอย่างไร สนุกอย่างไร หรือน่าสนใจเพียงใด

ง. จัดบริการตอบปัญหาในหนังสือ (Book Quiz) คือครูอาจจัดรายการ Book Quiz ขึ้นก่อนที่จะถึงวันสำคัญ ๆ เป็นคนว่า วันปิยมหาราช โดยประกาศล่วงหน้าประมาณ ๑ เดือน ให้นักเรียนเตรียมตัวอ่านหนังสือต่าง ๆ ที่เป็นพระราชนิพนธ์เพื่อเตรียมไว้ตอบคำถาม อาจทำเป็นชั้น ๆ ก็ได้

จ. จัดบริการสัปดาห์แห่งหนังสือ (Book Week) คือทางบรรณารักษ์ห้องสมุดจัดแสดงหนังสือที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน แคมป์ไชยบรรณารักษ์หรือโรงเรียนเป็นผู้ขาย บรรณารักษ์ติดต่อไปยังร้านค้าหนังสือ ให้จัดหนังสือตามรายการที่ทางโรงเรียนต้องการมาขายให้นักเรียน โดยจัดเป็นร้านเปิดขายภายในโรงเรียน ครั้งหนึ่ง ๆ อาจใช้เวลาประมาณ ๓ - ๕ วัน ถ้าเป็นไปได้

ควรขอร้องให้รานคานั่งถือทำการลดราคาให้นักเรียนพอสมควร

จ. ชั่วโมงห้องสมุด โรงเรียนควรจัดให้มีขึ้นโดยใช้เวลาในชั่วโมงเรียนประมาณอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง ๆ ละ ๑ ชั่วโมง คือ ๑ วันเรียน

ข. การจัดนิทรรศการห้องสมุด อาจจะจัดบนแผนป้ายในห้องสมุดหรือหน้าห้องสมุดก็ได้ เป็นการจูงใจให้นักเรียนสนใจที่จะเข้าห้องสมุด

๒. ชุมนุมและสโมสรต่าง ๆ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ภาษาไทย สังคม และภาษาอังกฤษ

๓. การติดตามข่าวต่าง ๆ และบทความพิเศษ

๔. การประกวดเรียงความ

๕. การแนะนำการใช้เวลาว่าง โดยแนะนำให้อ่านหนังสือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หลายทาง เช่น ให้ความรู้ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน พักผ่อนสมองที่ดี เป็นต้น

การส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านหนังสือให้มากยิ่งขึ้น ต้องช่วยกันเพิ่มปริมาณหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก เด็กจะเห็นคุณค่าที่จะใคร่จากการอ่านหนังสือที่ดี เป็นการส่งเสริมสติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ นายสนอง มณีภาค โคเชียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาห้องสมุดโรงเรียน " "นักเรียนชั้นมัธยม

๓๑. สนอง มณีภาค ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาห้องสมุดโรงเรียน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๓

ที่กล่าวถึงนี้ หมายถึงนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๔, ๕, และ ๖ ในโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์

การสำรวจได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างประชากร โดยเลือกสำรวจ ๑๐ โรงเรียน โรงเรียนรัฐบาล ๔ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๒ โรงเรียน ในจังหวัดพระนคร จำนวนนักเรียนที่ไ้ทำการใช้แบบสอบถามมีจำนวน ๑,๐๐๐ คน และใช้การสัมภาษณ์บรรณารักษ์ของแต่ละโรงเรียน โดยมีแบบสอบถามที่ใช้กับนักเรียนเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และเข้าขุมกิจการของห้องสมุดโรงเรียนแต่ละแห่งประกอบควย จากผลของการสำรวจได้พบข้อบกพร่อง และข้อที่ควรส่งเสริม ดังนี้

๑. ที่ตั้งของห้องสมุด โรงเรียนมัธยมส่วนมากที่ห้องสมุดโรงเรียนโดยจัดเป็นห้องหนึ่งต่างหาก มีบางโรงเรียนจัดรวมไว้กับห้องวิทยาศาสตร์ หนังสือก็รวบรวมเก็บไว้ในตู้

๒. บรรณารักษ์ ส่วนมากทำหน้าที่บรรณารักษ์แล้วต้องทำหน้าที่สอน สัปดาห์ละ ๑๓ - ๑๕ ชั่วโมง เพราะโรงเรียนส่วนมากถือว่า การสอนเป็นหน้าที่ประจำ ส่วนหน้าที่บรรณารักษนั้นเป็นหน้าที่พิเศษ

๓. หนังสือและอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ หนังสือมีปริมาณไม่เพียงพอ ส่วนอุปกรณ์การศึกษา เช่น ภาพยนต์ เครื่องฉายภาพนิ่ง ส่วนมากยังไม่มี

๔. การจัดบริการห้องสมุด บางโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน บางโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าไปอ่านในห้องสมุดเฉพาะวันเสาร์ หรือให้วันที่บรรณารักษว่างจากการสอน ส่วนวันธรรมดาที่จะเปิดให้เฉพาะครู แต่บางโรงเรียนก็จัดบริการให้แก่ นักเรียนทั่วถึง และให้ความร่วมมือกับชุมชนต่าง ๆ ในโรงเรียน

๕. งบประมาณประจำปีของห้องสมุด มีน้อยมาก ประมาณ ๒๐๐ - ๖,๐๐๐ บาท ทั้งนี้แล้วแต่สภาพของโรงเรียน

๖. ความร่วมมือของครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ โรงเรียนไหนอาจารย์ใหญ่ เห็นความสำคัญของห้องสมุด โรงเรียนนั้นก็ให้ความร่วมมือกับบรรณารักษ์ และสนับสนุน และช่วยส่งเสริมงานของห้องสมุดเป็นอย่างดี

พ.ศ. ๒๕๐๔ นายแพทย์กำรง เพชรพลาย นิสิตแผนกวิชาบรรณารักษณ์ ปี ๒๕๐๔ ใ้ทำการสำรวจ "ทัศนคติของเด็กนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือ การอ่าน หนังสือและห้องสมุด" ^{๓๒} ของนักเรียนรายหญิงชั้นมัธยมปีที่ ๑ - ๖ โรงเรียนมัธยมซึ่งมีห้องสมุดก็ ๒ แห่ง เป็นโรงเรียนหญิงแห่งหนึ่งกับชายอีกแห่งหนึ่ง อายุของเด็กอยู่ระหว่าง ๙ - ๒๐ ปี ปรากฏว่า

ก. เด็กผู้ชายชอบอ่านหนังสือมากกว่าเด็กผู้หญิง กล่าวคือ เด็กผู้ชายชอบอ่านร้อยละ ๘๓.๗ เด็กผู้หญิงชอบอ่านร้อยละ ๕๕.๕

ข. ที่เข้าใจกันว่า เด็กชอบอ่านหนังสืออ่านเล่นมากกว่าอย่างอื่นนั้น คลาดเคลื่อน ผลของการสอบถามปรากฏว่า ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายสนใจในหนังสือความรู้ทั่วไปมากกว่าอย่างอื่น

ค. ความสนใจของเด็กที่มีต่อห้องสมุด

๑. ทัศนคติที่มีต่อห้องสมุดทั้งเด็กหญิงและเด็กผู้ชาย เห็นว่าห้องสมุดมีประโยชน์คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๒ เท่านั้น

^{๓๒} กำรง เพชรพลาย " ทัศนคติของเด็กนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือ การอ่านหนังสือและห้องสมุด " ในบรรณารักษณ์ ๒๕๐๔ (พระนคร: แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๔)

๒. ความเห็นของเด็กนักเรียนทั้งชายและหญิง เกี่ยวกับห้องสมุดใน

๓ อีบีบีแรก คือ

๒.๑ ห้องสมุดควรมีหนังสือไว้ให้เพียงพอ

๒.๒ ห้องสมุดควรมีเครื่องนุ่งห่ม

๒.๓ ห้องสมุดควรมีที่นั่งอ่านหนังสือเพียงพอ

๓. จำนวนหนังสือใหม่ในครั้งหนึ่ง ให้ความเห็นกำลังกันในระหว่าง

๑ กับ ๒ เดมตอครึ่ง

๔. บริการอื่น ๆ ที่เด็กต้องการใหม่ตามลำดับมากน้อย คือ การฉายภาพยนตร์ หายปัญหา พาชมนสถานที่ และให้การบรรยายความรู้พิเศษ

การสำรวจนี้ทำให้ทราบแนวความกึกของ เด็กโตทั้งนักเรียนหญิง และนักเรียนชาย เป็นการช่วยใ้บรรณารักษ์ และครูได้ร่วมมือกันส่งเสริมให้เด็ก รักการอ่านหนังสือ ยิ่งขึ้น ✓

ใน พ.ศ. ๒๕๐๔ ศึกษาพิเศษฝ่ายห้องสมุด กรมวิสามัญศึกษาได้สำรวจ "การอ่านหนังสือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและมัธยมปลาย" ^{๓๓} โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน ๔๕ โรงเรียน และจำนวนเด็กที่สอบถาม ๙,๘๐ คน ปรากฏผลดังนี้ เด็กอ่านหนังสือโดยสม่ำเสมอมี ๒,๗๕๕ คน อ่านบ้างไม่อ่านบ้าง ๔,๑๕๕ คน หนังสือที่เด็กมัธยมศึกษา

^{๓๓} กรมวิสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ "การประชุมสัมมนาครูบรรณารักษ์ครั้งที่ ๑" (พระนคร : ๒๕๐๔) หน้า ๑๐๖ - ๑๐๘

อ่านมาก ๓ อันคัมแรก คือ อันคัมที่ ๑ โศกแห่งสื่อประเภทนิทาน
อันคัมที่ ๒ โศกแห่งประเภทการ์ตูน และอันคัมที่ ๓ โศกแห่งประเภทนวนิยาย

ชั้นมัธยมปลาย สอบถามจากเด็กนักเรียน ๕,๒๒๗ คน ใน ๓๕ โรงเรียน
ปรากฏว่า มีเด็กที่อ่านโดยสม่ำเสมอ ๓,๕๓๓ คน อ่านบ้าง ไม่อ่านบ้าง ๕,๑๕๘
คน หนังสือที่นักเรียนมัธยมปลายอ่านมากใน ๓ อันคัมแรก คือ อันคัมที่ ๑ โศก
แห่งสื่อนวนิยาย อันคัมที่ ๒ โศกแห่งสื่อความรู้ทั่วไป และอันคัมที่ ๓ โศก
แห่งสื่อประเภทประวัติศาสตร์

การสำรวจครั้งนี้ ช่วยให้ความรู้ความต้องการของเด็กว่า เด็กในชั้นมัธยม
ตอนต้นและตอนปลายส่วนใหญ่ชอบหนังสือประเภทใด เพื่อเป็นแนวทางให้
บรรณารักษ์และครู ใจความเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ
ตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน

พ.ศ. ๒๕๐๗ นางสาวสุชาดา สุวรรณวาณิช ใจทำการวิจัยเรื่อง

"ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายบางโรงเรียนในจังหวัดพระนคร
และธนบุรี ที่มีต่อการใจห้องสมุดโรงเรียน ปีการศึกษา ๒๕๐๗"
โดยการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เปิดการสอนถึงมัธยมปลาย ๕ แห่ง
ในจังหวัดพระนครและธนบุรี เป็นโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ควบ
และมีห้องสมุดที่มีบรรณารักษ์เป็นผู้ให้บริการแก่นักเรียน และนักเรียนดังกล่าว
ส่วนมากมีอายุระหว่าง ๑๕ - ๑๘ ปี และในการวิจัยนี้ได้เลือกชาย ๒๕๐ คน
หญิง ๒๕๐ คน รวม ๕๐๐ คน

สุชาดา สุวรรณวาณิช "การศึกษาเรื่องทัศนคติของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย บางโรงเรียนในจังหวัดพระนครและธนบุรี ที่มีต่อการ
ใจห้องสมุดโรงเรียน ปีการศึกษา ๒๕๐๗" วิทยานิพนธ์ปริญาตรัฐศาสตร์บัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๗

จุดมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ต้องการทราบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๐๗ ที่อยู่ในจังหวัดพระนครและธนบุรี เห็นความจำเป็นในการใช้ห้องสมุดเกี่ยวกับการศึกษาในหมวดวิชาใดมากที่สุด หมวดวิชาใดบ้างที่ไม่ต้องการใช้ห้องสมุดเป็นที่คิดว่าหาความรู้ได้ ผลปรากฏว่า

๑. หมวดภาษาไทย เป็นวิชาที่นักเรียนเห็นว่าจำเป็นต้องมีการค้นคว้าในห้องสมุดมากที่สุด ๔๔.๗๕ %

๒. หมวดสังคมศึกษา ได้เปอร์เซ็นต์รองลงมา คือ ๔๔.๕๐ %

๓. หนังสือพิมพ์รายวันในห้องสมุดได้รับเป็นอันดับที่ ๓ คือ ๔๒.๕๐ %

๔. หมวดวิทยาศาสตร์ ๓๕.๒๕ %

๕. หนังสือประเภทวรรณคดี ๓๕.๕๐ %

๖. วิชาภาษาอังกฤษ ๒๕.๐๐ %

๗. ศิลปศึกษา ๔๓.๕๐ %

๘. วิชาที่นักเรียนมีความเห็นเป็นส่วนมากกว่าไม่จำเป็นต้องมีการค้นคว้าในห้องสมุด คือ คณิตศาสตร์ ๕๐.๕๐ %

๙. นักเรียนส่วนมากเห็นว่า หนังสือนวนิยายเป็นหนังสือที่ไม่จำเป็นสำหรับการเรียน ๔๘.๐๐ % และขอให้ขอเสนอแนะไว้ดังนี้

๑. ห้องสมุดโรงเรียนทุกแห่ง ควรจะได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการใช้ห้องสมุดของครูและนักเรียน

๒. นำผลการวิจัยมาปรับปรุงห้องสมุดของตน

๓. การสำรวจโดยการส่งแบบสอบถาม (Questionnaire)
ประการเดียวยังไม่ได้ออกผลหาค่า ควรทำการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนด้วย

๔. ควรวิจัยนักเรียนทั้งโรงเรียน เพื่อทราบทัศนคติที่มีต่อห้องสมุด